

5

— la culpa

ELOGI DE L'EINA

La culpa i la garbelladora

PAU MINGUET

Possiblement, tenir cura de la terra —això que anomenem agricultura—, és un dels oficis (o una de les arts) que durant més segles ha mantingut unes maneres de fer gairebé idèntiques. Processos cíclics, estacionals, que s'han anat desplegant gràcies a les mans d'homes i dones, a la força dels animals i a la invenció de diferents enginys i útils que han alleugerit o facilitat algunes de les tasques del treball al camp. Des que es van començar a cultivar grapats de gramínies entre el Tigris i l'Eufrates fins a mitjans del segle passat hem seguit una pauta semblant: sembrar, segar, batre, ensacar.

El frenètic creixement industrial de finals de vuit-cents va fer que en diversos països es comencessin a confeccionar màquines que facilitessin les feines agrícoles. Mica en mica, i amb anys de distància, alguns d'aquests nous aparells van aparèixer a la península i van anar modificant l'ofici mil·lenari del pagès. La possibilitat d'estalviar hores de feines i esforç físic generava més ambició que, barrejada amb els canvis polítics cada vegada més liberals, van anar convertint l'economia de subsistència en una capitalització del sòl: més producció, més especulació.

Al meu poble, les primeres màquines “modernes” van arribar des de Tàrrrega on, al primer terç del segle XX, la fàbrica Trepà va ser l'encarregada de mecanitzar el camp de bona part de la Catalunya interior. D'aquests nous estris, estirats per mules, matxos i cavalls, n'hi va haver un que va es va estendre, especialment, per tots els pobles de la contrada: la garbelladora. Aquest aparell va modificar completament les tasques de sega del cereal. Deixar de tallar les tiges sequíssimes de blats i ordi amb una dalla o una falç perquè les afaités una fulla dentada d'una màquina

que estirava l'animal de ben segur que va suposar una revolució. A sobre, la garbelladora no només segava sinó que, com indica el seu nom, feia garbes que, fins aleshores, també s'havien hagut de fer de manera manual lligant els feixos d'espigues amb vencills o amb les mateixes tiges de la planta i l'ajuda d'un fus.

A l'estiu, en temps de sega, les famílies s'agrupaven als trossos per ajudar amb totes les tasques necessàries per a la collita. Les primeres garbelladores segur que van generar curiositat a les famílies que no s'havien decidit a comprar-ne cap o que no havien tingut prou diners per fer-ho. Que al poble s'estrenés una màquina, doncs, era una fita important. Tant com per

immortalitzar-la amb les primeres càmeres fotogràfiques del moment. Així ho van fer els de Ca l'A i en van deixar, fins i tot, constància escrita a la cantonada superior dreta de la instantània: "Belltall. Plans dels diumenges, contemplant una lliga-segadora". Més enllà de la màquina, el que capta la nostra atenció d'aquesta imatge és el personatge tintant amb negre. Aquesta figura que algú no va voler que participés de la posteritat de l'escena ni restés en el record. *Damnatio memoriae rural?*

Ja sabeu que als pobles, la pàtina de misteri que hi ha en algunes històries és ben prima. Només cal encuriosir-se una mica i fer algunes preguntes a les estones del cafè per intentar desfer l'entrellat de les coses que poca gent comenta. Així doncs, amb l'ajuda dels de sempre, el degoteig d'informació fa anar arribant fins al punt de poder dir que rere la figura tintada s'hi amaga una dona i la seva canalla. Per què els de Ca l'A la van amagar? Conservadorisme, dogma cristià i patriarcat rural: la dona en qüestió, de Ca l'AN, era mare soltera. No només això —em comentaven a la tertúlia del cafè—, el fill (o la filla) era del de Cal J (home casat i amb canalla) amb qui sembla que es veien sovint durant una temporada. Per sort hem trobat una altra versió de la mateixa fotografia sense la taca de l'oblit. Esborrem la culpa, doncs. La mateixa culpa inexistent que va fer que milers de persones sortissin al carrer el 1976 per rebutjar la condemna d'adulteri a Maria Àngeles Muñoz. D'aquell dia també n'hi ha una fotografia...

Agraïments a Isidre Bonet i Jaume Espinagosa